

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

«31» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

для студентів

галузь знань 05 - соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 - соціологія
освітній рівень бакалавр
освітня програма Соціологічне забезпечення управлінських процесів
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2023/2024
Семестр 4
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Викладач: Володимир ШЕЛУХІН

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ («__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ («__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник Володимир ШЕЛУХІН, асистент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри соціальних структур
та соціальних відносин Олег МАЗУРИК

Протокол № 15 від «31» серпня 2023 р

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2023 року №10

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. **Мета дисципліни** – сформувати знання про явище людського капіталу як ресурсу у економічних, зокрема, трудових відносинах, концептуальні підходи до його аналізу, теоретичні моделі та інструментарій для оцінки його обсягу, передумов генерування й ресурсної конвертації.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. **Знати:**

- основні методологічні стратегії в соціології.

2. **Вміти:**

- здійснювати пошук, обробку та презентацію соціальної інформації;
- порівнювати та узагальнювати результати різних соціологічних досліджень.

3. **Володіти елементарними навичками:**

- індивідуальної та групової роботи, публічної дискусії, критичного аналізу фахової літератури.

3. **Анотація навчальної дисципліни:**

Навчальна дисципліна «Соціологічне оцінювання людського капіталу» відноситься до дисциплін вільного вибору студента блоку «Управління територіальними спільнотами» і спрямована на вивчення ресурсних параметрів людського капіталу, концептуальних стратегій їх аналізу та дослідницького інструментарію з оцінювання, формування підґрунтя для пропозицій дієвих управлінських рішень у корпоративній практиці, а також більш загальне розуміння місця людських ресурсів у соціальній структурі суспільства.

4. **Завдання (навчальні цілі):**

- формування концептуального розуміння людського капіталу;
- ознайомлення зі змістом сучасних концептуальних стратегій з аналізу людського капіталу;
- розуміння ресурсних вимірів людського капіталу та способів їх вимірювання

Що спрямовано на формування таких компетентностей:

- вміння застосовувати соціологічний інструментарій в управлінській діяльності (СК11);
- здатність використовувати сучасні методи збору та аналізу соціальної інформації (СК15).

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговній критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Розуміння перспективних напрямків для інвестицій у людський капітал	Самостійна робота	Контрольна робота, іспит	50
2.1	Вміння пропонувати дієві управлінські рішення проблем у царинах керування людськими ресурсами, аргументувати їх необхідність	Лекції, практичні заняття	Огляд кейсу, творчий проєкт, іспит	50

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)	
	1.1	2.1
Застосовувати теоретичні підходи та методологію аналізу до діагностики та вирішення організаційних та регіональних проблем ПРН14	+	
Здійснювати процедуру аналітичного та прикладного соціологічного дослідження конкретних ситуацій та проблем ПРН19		+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

- **семестрове оцінювання:**

Види робіт	Семестрова кількість балів (min / max)		РН
	«9» x 2 = 18	«15» x 2 = 30	
Усні відповіді на практичних заняттях	18	30	РН 1.1
Творчий проєкт	6	10	РН 2.1
Огляд кейсу	6	10	РН 2.1
Контрольна робота	6	10	РН 1.1
Всього до іспиту	36	60	
Іспит	24	40	РН 1.1, РН 2.1
Сума балів за семестр	60	100	

- **підсумкове оцінювання у формі іспиту (мінімум 24 бали, максимум 40 балів).** Оцінюються РН 1.1 та РН 2.1.

- **умови допуску до підсумкового іспиту** Бали до іспиту накопичуються впродовж семестру за фактом виконання робіт. Допуск до іспиту здійснюється, якщо студент отримав не менше 36 балів. Студенти, які не набрали 36 балів – виконують творчий проєкт, огляд кейсу та складають теми курсу у режимі усної співбесіди.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Усні відповіді на практичних заняттях оцінюються по факту проведення, бали накопичуються протягом семестру
2. Контрольна робота виконуються в рамках лекційних занять після вивчення теми 7.
3. Огляд кейсу з дослідження людського капіталу виконується протягом семестру.
4. Творчий проєкт виконується протягом семестру, презентується на 2-х останніх заняттях

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять.

№ п/п	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	С/Р
Людський капітал: концепт, ресурсні виміри та чинники генерування				
1	Людський капітал: концептуалізація та операціональні визначення	2	2	6
2	Ресурсні параметри людського капіталу та чинники його генерування. Людський капітал як адаптивний ресурс (підхід Нельсона-Фелпса)	2	4	6
3	Інвестиції в людський капітал (теорема розділення). Оцінки вигод від інвестицій (модель Мінцера, модель Бен-Пората)	2	4	6
4	Соціоструктурні обмеження для інвестицій (інституційні бар'єри, стратифікаційні параметри суспільства, тип економіки та глобальна економічна кон'юнктура, нормативний тиск)	2	4	6
5	Людський капітал, економічний розвиток та продуктивність. Міжнародні порівняльні дослідження людського капіталу. Суперечливі транс-історичні тренди зв'язку людського капіталу та добробуту	2	4	6
6	Людський капітал на мікрорівні соціальних відносин (сім'я, школа, фірма). Дослідницькі кейси з оцінювання людського капіталу	4	4	6
7	Технології управління людським капіталом як складова політики добробуту	2	4	6
8	Контрольна робота	2		
Оцінювання людського капіталу на макро- та мікрорівнях соціальної структури				
9	Ефективність накопичення людського капіталу на національному рівні	2	4	6
10	Якість людського капіталу	2	2	6
11	Ідентифікація ефектів людського капіталу у контексті трудових відносин на мікрорівні: інвестиційна віддача людського ресурсу (HR ROI), коефіцієнт флуктуації (Fluctuation rate), робоча продуктивність (labor productivity)	4	2	6
Всього		26	34	60

Загальний обсяг 120 год. в тому числі:

Лекції – 26 год.

Практичні – 34 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основа:

1. Пищуліна О. Освіта в Україні в системі формування людського капіталу // Пищуліна О. (ред.) *Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ*. К.: Заповіт, Центр Разумкова, 2018. – С. 104-161 [online]. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf

2. Пищуліна О. Стагнація науки як негативний чинник розвитку людського капіталу // Пищуліна О. (ред.) *Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ*. К.: Заповіт, Центр Разумкова, 2018. – С. 162-185 [online]. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf
3. Acemoglu D., Gallego F., Robinson J. Institutions, Human Capital, and Development / D. Acemoglu, F. Gallego, J. Robinson // *Annual Review of Economics*. – 2014. – Vol. 6. – p. 875-912.
4. Becker G. Human Capital Revisited / G. Becker // *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education* (3rd Edition). – Chicago: The University of Chicago Press, 1993. – p. 15-28.
5. Ben-Porath Y. The Production of Human Capital and the Life Cycle of Earnings / Y. Ben-Porath // *The Journal of Political Economy*. – 1967. – Vol. 75, № 4 – p. 352-365.

Додаткова:

1. Патнем Р. Гра в кеглі наодинці: занепад соціального капіталу Америки / Р. Патнем/ пер. з англ. О. Фешовець // *Незалежний культурологічний часопис І*. – 2001. – №21. – С. 30-46.
2. Рахманов О. Економічні чинники солідарності, колективних дій та конформізму в робітничому середовищі України / О. Рахманов // *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Соціологія*. – 2015. – №1(6). – С. 49-54.
3. Шангіна Л. Людський капітал українського середнього класу та умови його відтворення / Л. Шангіна // *Середній клас в Україні: уявлення і реалії*. – К.: Центр Разумкова, Видавництво «Заповіт», 2016. – С. 69-144.
4. Acemoglu D., Autor D. Introduction to Human Capital Investments / D. Acemoglu, D. Autor / *Lectures in Labor Economics/* Рукопис. –р.3-68 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economics.mit.edu/files/4689>
5. Acemoglu D., Angrist J. How Large are Human-Capital Externalities? Evidence from Compulsory-Schooling Laws / D. Acemoglu, J. Angrist // *NBER Working Paper No.11054*. – 2000. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/chapters/c11054.pdf>
6. Acemoglu D., Johnson S. Disease and Development: The Effect of Life Expectancy on Economic Growth / D. Acemoglu, S. Johnson // *NBER Working Paper No.12269* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w12269>
7. Ashraf Q. H., Lester A., Weil D. N. When Does Improving Health Raise GDP? / Q. H. Ashraf, A. Lester, D. N. Weil // *NBER Working Paper No.14449* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w14449>
8. Becker G. Investment in Human Capital: Effects on Earnings / G. Becker / *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education* – Cambridge: NBER, 1975. – p. 13-44.
9. Becker G. Lectures on Human Capital / G. Becker – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/playlist?list=PL9334868E7A821E2A>
10. Becker G., Philipson T. J., Soares R. R. The Quantity and Quality of Life and the Evolution of World Inequality / G. Becker, T. J. Philipson, R. R. Soares // *NBER Working Paper No.9765*. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w9765.pdf>
11. Ben-Porath Y. The Production of Human Capital over Time/ Y. Ben-Porath // *Education, Income, and Human Capital /* Ed. by W. Lee Hansen – NBER – p. 129-154. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/chapters/c3278.pdf>
12. Bloom D. E., Canning D., Sevilla J. The Effect of Health on Economic Growth: Theory and Evidence / D. E. Bloom, D. Canning, J. Sevilla // *NBER Working Paper No. 8587* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w8587.pdf>
13. Coughlan A. The Essential Guide to Human Capital Management and Measurement / A. Coughlan – Dublin: IBEC, 2013. – 46 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://www.ibec.ie/IBEC/FES.nsf/vPages/HR_best_practice_ibec-essential-guides-to-hr-best-practice/\\$file/ibec%20essential%20guide%20to%20human%20capital%20management.pdf](https://www.ibec.ie/IBEC/FES.nsf/vPages/HR_best_practice_ibec-essential-guides-to-hr-best-practice/$file/ibec%20essential%20guide%20to%20human%20capital%20management.pdf)
14. Cunha F., Heckman J. Investing in Our Young People / F. Cunha, J. Heckman // *NBER Working Paper No 16201* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w16201>

15. Guide on Measuring Human Capital / A.-L. Brathaug, Hui Wei, W. Gu, R. Macdonald and et. // United Nation Economic Commission for Europe. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/consultationDocs/HumanCapitalGuide_web.pdf
16. Hanushek E., Kim D. Schooling, Labor Force Quality, and Economic Growth / E. Hanushek, D. Kim // NBER Working Paper No.5399. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.nber.org/papers/w5399.pdf>
17. Heckman J. Skill Formation and the Economics of Investing in Disadvantaged Children // Science. – Vol. 312. – p. 1900-1902/ http://jemi.uchicago.edu/papers/Heckman_Science_v312_2006.pdf
18. Human Capital Theory and Economic Policy / G. Becker, C. Goldin, K. Murphy: Discussion – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=S4zI-De61YY4>
19. Jones B. F. The Knowledge Trap: Human Capital and Development Reconsidered / B. F. Jones // NBER Working Paper No. 14138. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.nber.org/papers/w14138.pdf>
20. Lazear E. Demographics and Entrepreneurship: Becker's Human Capital and Fertility Economics Applied / E. Lazear. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=DBmmAX8vaA>
21. Majerova R. Measuring of the Human Resource Effectiveness / R. Majerova // Human Resources Management and Ergonomics. – №2. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://reatel.fri.uniza.sk/hrmc/files/2008/2008_2_04.pdf
22. Mincer J., Polachek S. Family Investments in Human Capital: Earnings of Women / J. Mincer, Polachek S. // Journal of Political Economy. – 1974. – № 82. – p. 76–108.
23. Mincer J. The Production of Human Capital and the Life Cycle of Earnings: Variations on a Theme / J. Mincer // Journal of Labor Economics. – 1997. – Vol. 15, №1. – p. S26-S47.
24. Murphy K. Human Capital Investment, Inequality, and Growth / K. Murphy. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.youtube.com/watch?v=KevV_Δ6N-6o
25. Rauch J. Productivity Gains From Geographic Concentration of human Capital: Evidence From the Cities / J. Rauch // NBER Working Paper No.3905. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.nber.org/papers/w3905.pdf>
26. Roberts J., Van den Steen E., Shareholder Interests, Human Capital Investment and Corporate Governance / J. Roberts, E. Van den Steen // Stanford GSB Working Paper No. 1631. - [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=230019
27. Robinson D., Hooker H., Mercer M. Human Capital Measurement: Approaches, Issues and Case Studies / D. Robinson, H. Hooker, M. Mercer // Institute for Employment Studies. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.employment-studies.co.uk/system/files/resources/files/454.pdf>
28. Romer P. Human Capital And Growth: Theory and Evidence / P. Romer // NBER Working Paper No.3173. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.nber.org/papers/w3173.pdf>
29. The Human Capital Index // World Economic Forum: The Global Human Capital Report 2013. – p. 3-33. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www3.weforum.org/docs/11CR/2013/11CR_Part1_2013.pdf
30. The Global Human Capital Report 2017. - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.weforum.org/reports/the-global-human-capital-report-2017>